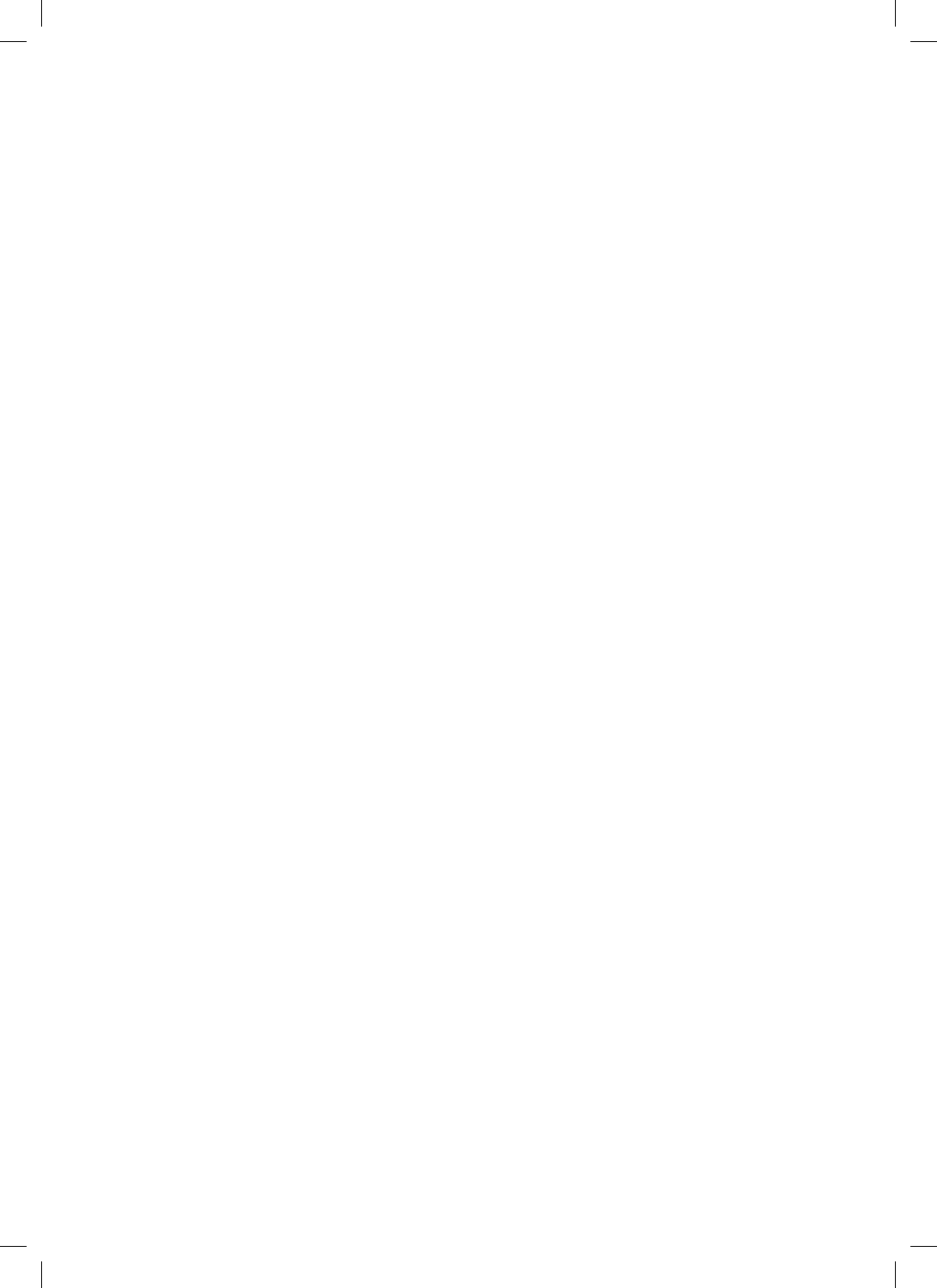

Vinicije B. LUPIS

O RODU JAKETE PALMOTIĆA

O rodu Jakete Palmotića

Slika 5.
Državni arhiv u Zadru,
Zbirka zemljovida,
Zemljovid Dubrovačke
Republike iz XVIII. st.

Na početku kada govorimo o životopisu pjesnika Jakete Palmotića trebamo istaknuti kako za mnoge činjenice iz njegova ranijeg života nažalost ne postoje sačuvani arhivski dokumenti, i ostaje nam stoga otvoren ne samo nadnevak, nego i godina njegova rođenja. Učestalo se spominju 1620. i 1623. godina. Smatramo kako do daljnjeg godina rođenja treba ostati otvorena i stajališta smo kako se Jaketa vjerojatno rodio početkom drugog desetljeća XVII. stoljeća u prvom braku svoga oca Ivana.

No, vratimo se samoj grani Palmotića, koja je nosila nadimak Dionorić, nastao po imenu Jaketine bake Dionore, kćeri Ivana Krstitelja Menčetića, a ženi Jakova Ivanovog Palmotića (oko 1539. – 1581.).

Jaketin otac Ivan Jakovljević (oko 1569. – 1647.) započima nositi nadimak Dionorić. Ivan je u prvom braku bio oženjen građankom Brajković (Braichi), a u drugom iz casate Gučetić. Ivan Jakovljević Palmotić ušao je u Veliko vijeće 16. listopada 1589., zajedno s Vlahom Stjepanovim Gradićem, tada navršivši dvadeset godina.²⁵

Brat Dionore Palmotić, rođene Menčetić, Stjepan Ivanov dana 3. kolovoza 1577. u svojoj oporuci ostavlja svom djeveru Jakovu Palmotiću za ljubav (*per amore*) deset dukata i jednu škrinju od orahovine i također ga imenuje izvršiteljem oporuke, a sestri Dionori ostavlja također deset dukata.²⁶

Zanimljivo je kako je Nika (Jaketa prabaka), udovica Ivana Palmotića, dala upisati svoju oporuku 21. kolovoza 1575. u Stonu, a ta oporuka je naknadno upisana 25. lipnja 1577. u dubrovačkoj kancelariji. Svojim univerzalnim nasljednikom Nika je imenovala svoga sina Jakova pokojnog Ivana Palmotića. Pošto je oporuka napisana u Stonu, desetine i prvine ostavlja crkvi sv. Vlaha u Stonu, a za mise crkvi sv. Nikole ostavlja: “(...) *Item lasso per conscientia in S.to Nicolo una messa grande di Stagno (...)*”. Svojim legatom se sjetila i časnice Nike iz samostana sv. Kuzme i Damjana u Stonskom polju. Potom u svojoj oporuci ostavlja legate svojim kćerima u dubrovačkim samostanima: kćeri Mariji u samostanu sv. Klare, kćeri Justini u samostanu sv. Andrije i sve stvari koje su njezine u sobi u Hospitalu u kojem je živjela i jedan *Agnus Dei*, kćeri Poloniji u samostanu sv. Klare i kćeri Frani u samostanu sv. Mihovila. Isto tako ostavlja i: “ (...) *Item lasso à Dionora moglie del mio figliuolo Jacomo ducati cinquanta per amore (...)*”.

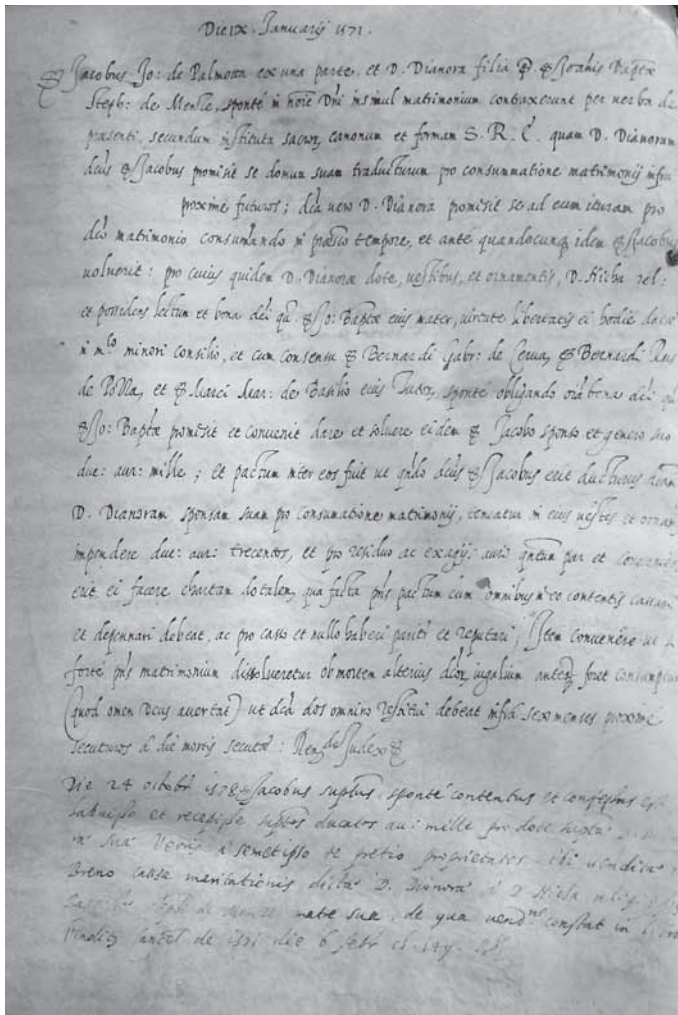
Po legatima koji su se imali ostaviti sinovima Petra Litrice u Zatonu i Ivanu Dundoviću iz Zatonu, dade se zaključiti kako su Palmotići imali u Zatonu imanje, a na taj zaključak nas vodi i činjenica kako će Jaketa Palmotić 1669. pretpjeti hajdučki prepad u svojoj kući u Zatonu.²⁷

U bračnom ugovoru Jakova Ivanova Palmotića i Dionore (kćeri pok. Ivana Krstitelja Stjepanova Menčetića

25 DAD, XXI – *Manuali practici del Cancelliere*, 1. *Leggi e istruzioni*, 2. *Specchio del Maggior Consiglio dicatum* (dalje *Specchio*), (1500. – 1599.), 395.

26 DAD, X. 1., T.N., 44, *Ser Stephani Joani de Menze* (3. VIII. 1577.), 215 – 217’.

27 DAD, X. 1, T.N., 44. (1573. – 1577.), 212.

Slika 6.
DAD, XXXI.1. Vendita
cancelariae, 76, 148,
Upis dote Dionore
Ivana Krstitelja
Stjepanova Menčetića
od 9. I. 1571.

i Nike) od 9. I. 1571. godine saznajemo kako je Jaketina baka donijela u dotu²⁸ tisuću zlatnih dukata i u nakitu i opremi još tri stotine dukata. Prodajom imanja u Župi (Mlini), to jest novosagrađene kuće s vrtom od 6. veljače 1571. namirena je dota Dionorina. “Die IX. Januarij 1571. Ser Jacobus Jo: de Palmotta ex una parte, et D. Dianora filia q. ser Joānis Baptae Steph: de Menze, sponte in nioe Dñi in simul matrimonium contraxerunt per uerba de prasenti, secundum instituta sacror canonicum et formam S. R. C. quam D. Dianora deus per Jacobus promisit se domum suam traducaturum pro consumatione matrimonij infra proxime futuros;

28 Koristimo romanizam *dota*, umjesto turcizma *miraz* i hrvatskog pučkog naziva *prćija*. Smatramo kako romanizam *dota* ima tradiciju u hrvatskoj pravnoj legislativi i u hrvatskoj narodnoj tradiciji.

dco matrimonio consumando in praeseco tempore, et ante..... D. Nicha vel: et possidens lectum et bona dci Qu. Ser Jo: Baptae eius mater, virtute libertatis ei hodie.” Poslije smrti oca, Dionori/Dianori su bili određeni tutori: Bernard Gabrijelev Crijević, Rusko Pucić i Marko Marinov Basiljević.²⁹

Oporuka Jaketina djeda Jakova Ivanova Palmotića napisana je 17. prosinca 1580. kod kuće, a u njoj po ustaljenom običaju ostavlja prvine i desetine dubrovačkim crkvama, dubrovačkim dominikancima, za sv. mise na oltaru sv. Križa u dubrovačkoj prvostolnici, kao i u sv. Mariji u Gružu. Jaketin djed ostavlja svojoj sestri Justini u samostanu sv. Andrije osamdeset škuda. Sjetio se svojih nećakinja Gracije i Lize – dumana³⁰ u sv. Petru, s ostavštinom od po deset perpera kako bi molile za njegovu dušu. Ostavlja i četiri perpera kako bi jedan svećenik ili fratar rekao osam misa na oltaru sv. Križa u dubrovačkoj prvostolnici za dušu njegova oca, majke, tetke Mare Matova Crijevića i za duše pokojne braće, Nikole, Josipa, Mata i Marina. Ostavlja 300 dukata svojoj ženi Dionori, te navodeći ostale odredbe svoje oporuke jasno naglašava: “(...) *tutto lo resto, che sopraauanzaua del distribution del mio Testam.to uoglio che si debba dare in mano di mia moglie, che lea possa far di essi quello li pare et piace, et di tutto lo resto delli mei beni stabili e mobili uoglio che la mia moglie sie Doña et Patrona in uita sua, che nissuno le possa contradire cosa alcuna, et dopo la sua morte peruenga al mio figliuolo Giouani, lo quale facio mio herede uniuersale dopó la morte di suo madre (...)*”³¹

Oporučnom željom Jaketin djed je svoju ženu proglasio izvršiteljem oporuke i s jasnom porukom kako su njene odluke neosporive i da je ona za svog života gospodarica upravljanja imanjem, kako sama to odluči, bez da itko dovodi u pitanje njezine odluke. Zsigurno, radilo se o ženi snažnog karaktera i nije bez razloga njeno ime postalo nadimak jednog krila roda Palmotića. Dionora Palmotić bila je iznimna pojava u dubrovačkim vlastelinskim krugovima, a sam pisac Jaketa zsigurno je odrastao u okruženju jedne dominantne ženske osobnosti.

Dubrovački vlastelin Ivan Krstitelj Stjepana Menčetić (pradjed pisca Jakete) 29. studenog 1563. godine u svojoj oporuci sva svoja dobra ostavlja svojoj sedmorici sinova: Stjepanu, Pavlu, Nikoli, Orsatu, Jeronimu, Marku, Mihi, a ne zaboravljajući svoju suprugu Niku. Svojim

29 DAD, XXX.1. *Vendita cancelariae* (dalje V. C.), 76. (1569. – 1572.), 148’

30 Dubrovački romanizam u značenju časna sestra.

31 DAD, X.1., T. N., 45 (1577. – 1582.), 158’ – 160.

sinovima ostavlja svoja dobra uz obvezu da ako umru bez legitimnih nasljednika s “*heredi legitimo nato da Gentil donna Ragusea*”, imovina se prenosi na braću. Ostavlja legat i obiteljskom kapelanu sv. Ivana (zasigurno crkvi sv. Ivana na Mulu – koja se nalazila na mjestu današnje crkve Gospe od Karmena).³² Očito su tada sve kćeri, izuzev Dionore, već bile zaređene: “(...) *Item lasso che debanno monachar la mia figliuola Dianora nel Monasterio doue le sarrà dato luogo. (...)*” Vidljivo je da je najmlađa sestra uspjela izbjeći sudbinu ostalih sestara i postati suprugom jednog dubrovačkog vlastelina.³³ Zanimljiva je činjenica kako je među skrbnicima kćeri Džive (*Give*) pokojnog Miha Ivana Krstitelja Menčetića imenovan 18. prosinca 1602. i Ivan Jakovljević Palmotić, potvrđujući činjenicu o brizi da skrbnici budu bliski članovi obitelji.³⁴

Po pisanju povijesnih izvora prva žena Ivana Jakovljeva Palmotića bila je Mara, kći Ivana Andrije Brajkovića (Braichi), pripadnika građanske dubrovačke obitelji porijeklom iz Župe dubrovačke i Pere kćeri Frana Marinova Radulovića, a udaja se zbila 1611. godine.

Pristalice smo teze da je upravo Mara Jaketina majka, iako se to izričito nigdje ne spominje, a ta činjenica nosi mnogobrojne konotacije i vrlo zanimljive obiteljske odnose. Bez sumnje, i da je Jaketa dijete iz očeva braka s vlastelinkom, ostaje činjenica kako je njegov otac ušao u krug dubrovačkog bogatog građanstva koje je u raznim europskim državama steklo visok ugled. Prije svega ovdje ostaje činjenica kako su mladi i uspješni pučani bili nespunani činovničkim funkcijama i samostalno su izgrađivali svoje karijere, a mladi vlastelini ostajali bi spunani u okovima svoje klasne predodređenosti.

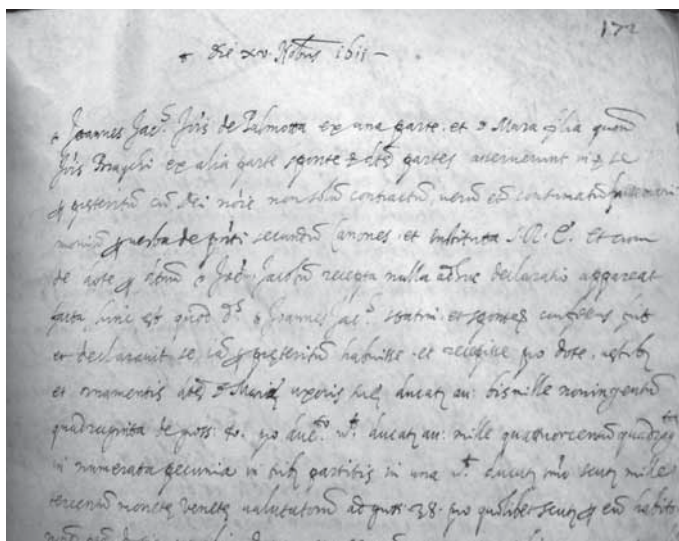
Dana 15. studenog 1611. Ivan Jakova Palmotić sklopio je bračni ugovor s Marom pok. Ivana Brajkovića za 2950 groša, odnosno 1550 dukata na ime dote u odjeći i ukrasima, sedam tisuća i tristo mletačkih dukata (dukat za 38 groša). Također je uz više stavki dote naslijedila i posjed obitelji Brajkovića (Brajki) na Konalu (...*Reliquios au: mille qinquaginta in proprietate posita ad Canale aqeductus...*).³⁵ U današnjem ljetnikovcu Somborsky – Đurđević u Mokošici na kruni zdenca na terasi nalazi se

32 Vinicije B. Lupis, “O crkvi i oltarnoj pali Gospe od Karmena”, *Restaurirane slike iz crkve Gospe od Karmena*, Dubrovnik, 2007, 13 – 19.

33 DAD, X.1., T. N. 42. (1562. – 1568.), 51 – 52.

34 DAD, XXVI. D. N., 130, 203’

35 DAD, XXXIII, *Pacta matrimonialia* (dalje P. M.), 11. (1594. – 1617.), 172.

Slika 7.
DAD, XXXII, 11, 172.
Upis dote Mare pok.
Ivana Brajkovića od
15. XI. 1611.

grb Palmotića, koji je možda prežitak nekog ljetnikovca ove obitelji. Na nadvratniku sporednih vratiju kuće Rogulj na Konalu, također se nalazi grb Palmotića, a upravo ovaj grb možda upravo označava kuću koju je Mara donijela u dotu.

Dana 16. ožujka 1612. bili su određeni tutori Madi, kćeri Mare, žene Ivana Jakovljeva Palmotića.³⁶ Iz ovog se dade zaključiti kako je iz prvog braka Ivan Jakovljević imao kćer Madu.

Marina majka bila je Pera, a udala se za dubrovačkog trgovca Ivana Andrijića Brajkovića.³⁷ Pera je bila kći kapetana Frana Marinova Radulovića iz jednog od najuglednijih lopudskih kapetanskih rodova. Njezin otac je bio primljen među dubrovačke građane 1552. zbog svojih zasluga, a u Bratovštinu sv. Antuna 1570. godine.

Kao primjer valja navesti kako se spominje Frano Marinov Radulović 20. listopada 1550. kao patrun broda "S.ta Trinità" – (Sv. Trojstvo).³⁸ Ženio se više puta. Prva mu je žena bila Marija kći lopudskog kapetana Pava Božova Matulinovića, a druga Pave, kći dubrovačkog trgovca Ivana Pavova Tiganjice.³⁹ Kći Anica iz ovog braka prvo je bila udana za kapetana Antuna Lesinu, a potom

36 DAD, X.3, *Tutores Notariae* (dalje Tu. N.), 5 (1599. – 1618.), 100⁷

37 DAD, XXXIII, P. M., 10. (1579. – 1593.), 22'-23. Sedmog travnja 1580. Ivan Andrijić Brajković (Brajković) sklopio je bračni ugovor s Perom Frana Marinova Radulovića.

38 DAD, XXXIII, P. M., 13. (1530. – 1559.), 83'-84.

39 DAD, XXXIII, P. M., 8 (1543. – 1558.), 62'-63. Bračni ugovor sklopljen je 10. II. 1548.

Slika 8.
Grb Brajkovića s
baze oltara crkve
sv. Nikole u Čilipima

Marina Đurova Vlajkija. Marija je bila žena kapetana Paska Marinice, a Frana žena tajnika Nikole Marinova Sfondratija (sklopila je bračni ugovor 9. siječnja 1576.⁴⁰), dok je njihova sestra Agneza postala časna sestra u samostanu sv. Marka.⁴¹

Pera bila je dijete iz trećeg braka Frana i Slave kćeri Bartula Marinova Bratutića⁴² s kojom je imao: sinove Marina, Bartula, Nikolu, Trojana, te kćeri Peru i Katu. Perin brat Trojan bio je doktor prava i umro je u četvrti Napulja Chiaiji 1606. godine. Brat Marin bio je oženjen za Lukreciju Demetrija Serralieri – dubrovačkog građanina i imao je djecu Frana i Slavu udanu za Rodolfa Aquaviva d'Aragonia grofa od Conversara i vojvodu od Nocere.⁴³

Bogati pomorac Marin Radulović (Dubrovnik vjerojatno 1562. – Napulj 1642.)⁴⁴, obogativši se kupio je markezat u Polignan u Napuljskom Kraljevstvu 1609.

40 DAD, XXXIII, P. M., 10. (1558. – 1578.), 229'

41 DAD, X.1, T. N., 55, 85.

42 DAD, XXXIII, P. M., 8 (1543. – 1558.), 174'

43 DAD, XXXIV, *Diversa de foris* (dalje D. F.), 26. (1613.), 174 – 176'

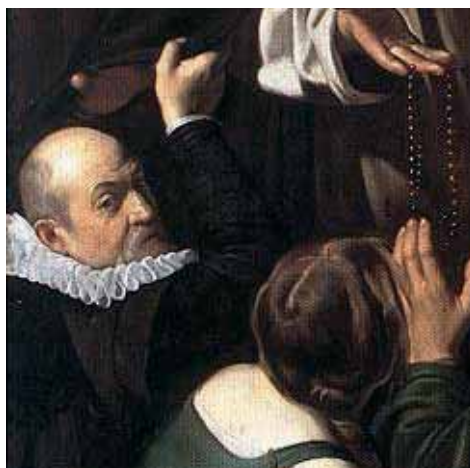
44 DAD, XXV, *Diversa Cancellariae* (dalje D. C.), 198. (1614. – 1618.), 49'-50' (spominje se u posjedu imanja u Postranju u Župi dubrovačkoj).

Vinicije B. LUPIS
**O rodu
Jakete Palmotića**

Slika 9.
Michael Angel Caravaggio,
Oltarna pala Gospe od
Rozarija, Kunsthistorisches
Museum, Beč

Detalj oltarne pale s
pretpostavljenim portretom
Nikole Radulovića

Njegov brat Nikola nije imao djece, a po svemu sudeći upravo je on bio taj koji se istaknuo u trgovini i u kupnji feuda Polignana 11. rujna 1604. od Pietra di Mayorca. Nikola Radulović je u suvremenoj talijanskoj povijesti umjetnosti poznat po činjenici kako je 6. listopada 1606. godine naručio kod Michaela Angela Caravaggia oltarnu palu Gospe od Rozarija sa sv. Dominikom, Franom, Nikolom i sv. Vidom za 200 dukata. Time je postao jedini Hrvat koji je naručio umjetninu kod tog velikog talijanskog umjetnika.⁴⁵

Iz poštovanja prema Nikoli Raduloviću njegov brat Frano dao je svome sinu ime Nikola.

Marinov sin Frano oženio se talijanskom plemkinjom iz obitelji Brancacci s kojom je imao sinove Miha (Michele)⁴⁶ i Nikolu, kardinala za vrijeme pape Inocenca XII. 14. studenoga 1699. (prije je bio nadbiskup Chietija u Napuljskom Kraljevstvu). Imenovanje Nikole Radulovića kardinalom, jednim s teritorija Dubrovačke Republike u višestoljetnoj povijesti, značilo je mnogo i Vijeće umoljenih donijelo je odluku po dolasku vijesti u Grad o narodnom slavlju: "(...) *Die Martis XXII Decembris 1699. Die dicta a prandio: Prima Pars est de faciundo signa laetitiae quando et ubi postea dicet(ur) pro Promotione ad Cardinalatum Ill. mi et Rev.mi D. Nicolai Radulovich nosti Nationalis (...)*". Na sjednici održanoj 5. siječnja 1700. na knežev prijedlog dogovoreno je da se napiše pismo, odnosno čestitka koja je bila poslana poklisaru Republike pri Svetoj Stolici.⁴⁷

Nikola Radulović (1626. – 1702.), generacijski blizak Jaketi Palmotiću, bio je odličan pravnik i službenik Rimske kurije, a po Ivanu Golubu spominje se u krugu švedske kraljice Kristine (1629. – 1689.), s F. M. Albanijem (kasniji Klement XI.), Stjepanom Gradićem i Ivanom Paštrićem. Iz ovog kruga je poslije kraljičine smrti izrasla

45 Radoslav Tomić, "Dubrovčanin Nikola Radulović i Caravaggio", *Dubrovnik*, 1, Dubrovnik, 1993, 96 – 102.

46 DAD, Knjižnica *Ragusina*, 18., D. Michele Radulovich, *Il sacro garione*, Tiskano kod Pietra Michaelija, Lecce, 1657.

47 DAD, *Porodice (...)*, 461 – 465; *Znameniti i zaslužni Hrvati te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925. – 1925.*, Zagreb, 225; Ilija Mitić, "Članovi obitelji Radulović – podanici Dubrovačke Republike vlasnici grada Polignano u Apuliji", *Pomorski zbornik*, 21, Rijeka, 1983, 559 – 566; Seraphinus Maria Cerva, *Bibliotheca Ragusina II-III*, prvo izdanje priredio i uvod napisao Stjepan Krasić, JAZU, Zagreb, 1980, 414; Radoslav Tomić, "Dubrovčanin Nikola Radulović i Caravaggio", *Dubrovnik*, 1, Dubrovnik, 1993, 96 – 102; Sebastijan Slade, *Fasti litterario – Ragusini – Dubrovačka književna kronika* (reprint, preveo i bilješkama popratio Pavao Knezović), Zagreb, 2001, 274 – 275; Pavao Knezović, "Kardinal Nikola Radulović, spomen na 300. obljetnicu smrti", *Hercegovina. Godišnjak za kulturu i povijesno nasljeđe*, 8/9 (16/17), Mostar, 2002/2003, 133 – 141.

Vinicije B. LUPIS

**O rodu
Jakete Palmotića**

Slika 10.

DAD, Grb Palmotića iz grobovnika P. F. Martecchinija

Accademia degli Arcadi.⁴⁸ Iz ovog konteksta je razumljiva i dubrovačka čestitka kardinalu Nikoli Raduloviću i briga u tim teškim vremenima poslijepotresne obnove.

No, vratimo se kratko Marinoj prabaki Slavi, koja se 1555. udala za Frana Marinova Radulovića, a potjecala je iz stare trebinjske plemićke obitelji Bratutića (*Brattutti*) s grbom (ruka drži mač), koja je 1446. ušla u Bratovštinu sv. Antuna. Unuk njezinog brata Marina bio je Vicko Bartula Bratutić, nastanjen u Madridu i oženjen španjolskom plemkinjom Francescom Hortiz de Larate. Vicko je bio prevoditelj i preveo je s turskog, arapskog i perzijskog *Povijest prvih četiriju otomanskih vladara*, a tu knjigu je na talijanskom jeziku tiskao 1649. u Beču i posvetio je caru Ferdinandu III. Za djelo je od cara dobio zlatnu kolajnu koju je ostavio Dubrovačkoj Republici da je upotrijebi za gradnju nove barokne prvostolnice, a preuzeo ju je veleposlanik u Madridu na dvoru Karla II. – Luka Junijev Sorkočević. Bratutić je bio na kraljevskom dvoru kraljev prevoditelj za turski jezik.⁴⁹

48 Pavao Knezović, "Kardinal Nikola Radulović, spomen na 300. obljetnicu smrti", *Hercegovina. Godišnjak za kulturno i povijesno nasljeđe*, 8/9 (16/17), Mostar, 2002/2003, 133 – 141.

49 DAD, *Porodice (...)*, 23 – 27; Vinicije B. Lupis, "O kulturnim vezama

Slika 11.
DAD, Grb Brajkovića iz
grbovnika P. F. Martecchinija

Druga Marina baka bila je Mara Antuna Nikolina Kladorubovića. Po toj liniji Mara je bila potomak i građanske obitelji Kladorubović – Pribinjić. Obitelj Kladorubovića bila je plemićkog porijekla iz Srebrenice, koja se 1427. nastanila u Dubrovniku i nezakonite linije Gundulića, jer je Marina majka Ivana bila nezakonita kćer Frana Ivanova Gundulića i bliska srodnica pjesnika Ivana Gundulića.⁵⁰

Kao kulturološki kuriozum valja navesti kako je član obitelji Kladorubović, Dominik, godine 1519. darovao srebrni moćnik ruke sv. Tome apostola, nabavljen u Ugarskoj, dubrovačkom dominikanskom samostanu.⁵¹

Žena Ivana Jakovljeva Palmotića – Mara Palmotić imala je braću: Andriju koji je umro u Barletti, Frana, Marina i Nikolu neženje, te još jednog Nikolu, koji je bio doktor i kancelar. Njegova potvrdnica doktorata bila je upisana u arhivskoj seriji *Diversa cancelarie* za 1629.

Dubrovnika i njegove šire okolice s hispanoameričkim svijetom”, *Peristil*, 50, Zagreb, 2007, 249 – 260.

50 DAD, *Porodice građanske priznate od Dubrovačke Republike i njihovo porijeklo sa potomcima*, 277 – 280.

51 Stjepan Krsić, “Djela likovne umjetnosti u Dominikanskom samostanu u Dubrovniku u XV. i XVI. stoljeću”, *Dubrovnik*, 2/3, Dubrovnik, 1998, 255.

godinu na stranici 105. Don Nikola Brajković doktorirao je trogodišnji studij teologije na Isusovačkom kolegiju u Napulju 1628. Primio je potom u Dubrovniku red nižih zavjeta u crkvi sv. Marije od Kaštela, u samostanskoj crkvi sv. Klare đakonski red, a u crkvi sv. Jakova u Višnjici red prezbitera.⁵² Nikolu Brajkovića resile su mnoge vrline, postao je članom Bratovštine sv. Antuna 1628.⁵³

Iz navedenog rodoslovlja vidljivo je da je unutar svojeg bližeg i daljeg rodbinskog okruženja Jaketa Palmotić Di-onorić imao brojne ugledne i dobro pozicionirane rođake i poznanike, koji su mu mogli biti od pripomoći u njegovim diplomatskim obvezama i ciljevima.

Sedamnaesto stoljeće značilo je ugasnuće jednog vlasteoskog roda, koji će upravo s pjesnicima i diplomatima Džorom, Junijem i Jaketom Palmotićem doživjeti svoj apogej. Džore Palmotić (*Giore Palmota*) u dobi od 70 godina preminuo je 20. lipnja 1673. na Pilama, a bio je pokopan u dominikanaca.⁵⁴ Posljednji Palmotić – Jaketa umro je u veljači 1680., a rod se konačno ugasio smrću njegove druge žene Jele rođene Sorkočević 1709. godine.⁵⁵

Za Jaketino mladenaštvo ne možemo pronaći mnogo podataka, ali postoji jedna zanimljiva podudarnost, kako je u trenutku izvedbe *Didone* Prid dvorom 1646. pripadnik njegova plemićkog roda Junije Palmotić sastavio svoju satiričku *Gomnijadu* dok je bio knez u Konavlima.⁵⁶ Među spisima dubrovačkog notarijata u nenadnevenom dokumentu iz proljeća 1629. Ivan Jakovljević Palmotić vrši emancipaciju svog jedinog sina Jakova (*S(er) Jacobo suo unico filio*). U ispravi emancipacije Jakete Palmotića spominje se i “(...) et D. Crille sue vxori (...)”, a da se radilo o pjesnikovoj majci vjerojatno bi postojala drugačija formulacija, a isto tako ne bi bilo logično da se Jaketa rodio 1620. i da se emancipacija vrši sa svega devet godina. Mnogo logičnije bi bilo za očekivati da je pjesnik Jaketa rođen ranije i da je on upravo dijete iz prvog braka njegova oca.⁵⁷ Uistinu, još ostaje nedovoljno istraženim razdoblje djetinjstva i mladosti pjesnika Jakete.

52 DAD, XXV., *Diversa Cancelariae* (dalje D. C.), 205. (1629. – 1632.), 104' – 107.

53 DAD, *Porodice građanske priznate od Dubrovačke Republike i njihovo porijeklo sa potomcima*, 516.

54 Arhiv Dubrovačke biskupije (dalje ADB), M. U. 1 – *Liber I. Mortuorum ab anno 1639. – 1741.*, crkvene župe Pile, 9.

55 Stjepan Čosić i Nenad Vekarić, *Dubrovačka vlastela između roda i države: salamankezi i sorbonezi*, HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, posebna izdanja, 12, Zagreb/Dubrovnik, 2005, 185 – 187.

56 Armino Pavić, “Uvodna studija” u *Djela Gjona Gjora Palmotića*, JAZU, knjiga XIV, dio III, Zagreb, 1884, 7.

57 DAD, XXVI., D. N., 136., 156.

Njegov otac Ivan Jakovljević Palmotić bio je imenovan jednim od tutora sina i nasljednika Džora Džorina Palmotića 9. svibnja 1622., kao i Pave nezakonite kćeri Nika Josipova Gučetića 16. studenoga iste godine.⁵⁸ Pjesnik Jaketa bio je 10. srpnja 1671. izabran za jednog od dva skrbnika malodobne Nike kćeri pokojnog Nikole Andrićia; isto tako imenovan je jednim od tutora Vice žene Josipa Borzinija 20. ožujka 1673.⁵⁹ Do svoje smrti bio je još šest puta izabran za tutora. Istu službu obnašao je i Jaketa u razdoblju poslije velike trešnje 1667.

Vinicije B. LUPIS
**O rodu
 Jakete Palmotića**

Slika 12.
 DAD, Minijatura iz
 matrikule Bratovštine
 sv. Lazara, XVI. st.

58 DAD, X. 3, Tu. N. (1619. – 1650.), 28', 34.

59 DAD, X. 3, Tu. N. (1671. – 1709.), 1', 13.

Slika 13.
DAD, Naslovnica
matrikule Bratovštine
sv. Roka, XVI. st.

Palmotići su bili i članovi crkvenih bratovština; tako je Ivan Palmotić bio članom Bratovštine sv. Roka.⁶⁰ U Bratovštinu sv. Lazara (Lazarina), utemeljenu 1531., bili su učlanjeni pri osnutku: Ivan Džorin Palmotić, Ivan Nikolin Palmotić, Ivan Stjepanov Palmotić, Marija Ivana Palmotić, te kasnije: Nikola Džore Palmotić, Lignia Ivanova Palmotić.⁶¹ Godine 1611. u Bratovštinu sv. Lazara upisan je Jaketin otac.⁶²

60 DAD, XXII. 1., *Fraternità di S. Rocco a Ragusa, Ordini e costituzioni 1542.*, 71.

61 DAD, Posebna pozicija (dalje P. P.), *La matricola di confraternità di San Lazzaro nella quale erano iscritti i mercanti che negoziavano nel Levante e nei paesi balcanici.* 16. sec., 46.

62 DAD, P. P. *Matrikula Lazarina*, 51.

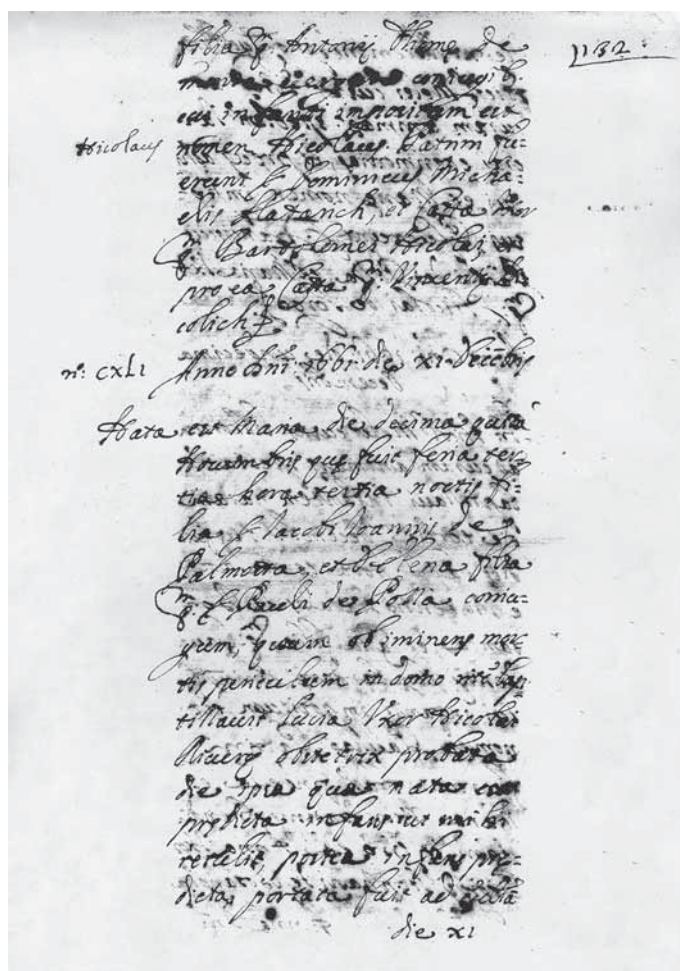
Kako smo već istaknuli iz iznimno škrtnih biografskih podataka, a koji su nastali uslijed fragmentarno sačuvanih matičnih knjiga katedralne župe i arhivskih serija državne uprave, ostali smo uskraćeni za mnoge detalje iz obiteljskog okruženja. Tako danas nisu sačuvane matične knjige za godinu Jaketina rođenja, rođenja dijela njegove djece i knjige vjenčanja. Isto tako nedostaju podatci iz više arhivskih serija, oporuke, bračni ugovori i dote, koje bi nam pružile mnogo podataka koji bi bolje rasvijetlili obiteljske odnose u kojima je ponikao pisac Jaketa. Jaketina biografija temelji se ponajviše na vijestima dubrovačkog povjesničara Serafina Crijevića,⁶³ koje prenosi i Francesco Maria Appendini.⁶⁴ U ovom radu smo pokušali proniknuti što dublje u Jaketinu svakodnevicu na temelju arhivskih izvora.

63 Seraphinus Maria Cerva, *Bibliotheca Ragusina* II-III, prvo izdanje priredio i uvod napisao Stjepan Krasić, JAZU, Zagreb, 1980, 167: "IACHETTUS PALMOTTA Inter illustre viros, quos usui patriae et ornamento gens Palmottea, olim nobilissima, procreavit eduxitque, non postremus locus debetur Iacobo sive, uti vulgo appellabatur, Iachetto, Ioannis filio, viro patritio et poetae vernacula lingua clarissimo. Is a teneris Illyricas Musas coluit et, quamvis multis deinceps et publicis et privatis negotiis distentus, asdem peregrinari secum et rusticari semper voluit adeoque amicis nunquam non expertus est. Biennium cum Marino Araneo egit Constantinopoli Reipublicae orator. Romam etiam missus fuit anno LXUV supra MDC, triennio nempeante maximum, de quo saepe a nobis mentio facta est, terraemotum, ut criminationes, quibus Franciscus Perottus archiepiscopus in Respublicam coram Alexandro VII pontifice usus fuerat, diluret.

In iis aliisque, quae gessit, publicis muneribus iudicii maturitatis et ad res gerendas peritiae praeclarum dedit specimen; praesertim vero quantum his artibus valeret, tunc ostendit, cum eversam terraemotu urbem remque publicam barbarorum, qui in vicinia sunt, insidiis omne genus tentam consilio prudentiaque cum paucis illis, qui cladi supererant, salvam praestitit et incolumem. Mortem obiit VIII Kalendas Martias anno MDCLXXX, supremum Palomotae gentis germen; nullos enim ex Helena Sorgia coniuge liberos suscepit nec alius tunc eius gentis vir supererat.

Varia eius poemata extant, praesertiam carmen cui titulus Ragusium renovatum. Libros seu cantus continet XI, strophas seu carmina tria millia nongenta et quatuor. Opus multae eruditionis resque Ragusinas complectitur, maxime suorum temporum, scitu et memoratu dignitissimas; multa enim poetice fabulatur, sed plura quidem et historice enarrat."

64 Francesco Maria Appendini, *Notizie storico-critiche sulle antichità storia e letteratura de' Ragusei*, II, Dubrovnik, 1803, str. 236: "Giacomo Palmotta cognominato Dionoroich fioriva nel medesimo tempo. Egli consacrò alla poesia tutto quel tempo, che gli sopravanzava dalle gravi incombenze, delle quali fu incaricato dalla Repubblica. Fu Ambasciatore a Constantinopoli con Marino Ragnina, e nel 1664. Inviato a Papa Alessandro VII., onde giustificare la Repubblica contra le accuse da Francesco Perotti allora Arcivescovo di Ragusa. In queste legazioni, come in altre pubbliche magistrature, dimostro sempre gran maturità di consiglio, e pruvidenza; ma segnalò specialmente il suo zelo nelle disgrazie del terremoto, essendo stato uno di quei grandi uomini, che salvaron la patria. Egli morì nel 1670. secondo il Cerva, e secondo il Dolci nel 1680. Abbiamo di lui I. Un poema inedito di 20 canti intitolato Dubrovnik ponovgljen, cioè Ragusa rinnovinata. La Didone tragedia pure inedita."

Slika 14.
 ADB, M. K. 3,
 132 -132. – Upis
 krštenja Marije kćeri
 Jakete Palmotića

Dana 15. studenog 1661. bila je krštena kći Jakete Palmotića i Jelene kćeri pok. Pava Pucića u opasnosti za život, a svečano krštenje obavljeno je u prvostolnici sv. Marije 11. prosinca od strane prezbitera Nikole Meleia. Na krštenju djevojčica je dobila ime Marija, a kumovi su bili Frano Pavov Pucić i Marija udova Nikole Sorkočevića.⁶⁵ Sin Pavao bio je rođen u noći 19. prosinca 1663., a krstio ga je don Nikola Melei u dubrovačkoj prvostolnici 6. siječnja 1664. Kumovi na krštenju bili su Frano Pavov Pucić i Marija supruga Vladislava Menčetića (koju je zamijenila Ana Nikole Matova Gundulića).⁶⁶ Neki autori spominju četvero djece, ali na osnovi sačuvanih matičnih knjiga

65 ADB, M. K. 3 – Grad kršteni (1658. – 1663.), 132, 132'

66 ADB, M. K. 4 – Grad kršteni (1664. – 1671.), 1-1'

pokopana je u obiteljskoj grobnici u dominikanskoj crkvi.⁶⁹

Pjesnik Jaketa Palmotić sastavio je prvi dio svoje oporuke 16. II. 1677. pred putovanje u Rim: "Io Giacomo Gio. De Palmota per la gratia di dio, e di mente e di corpo, dovendo per me questo viaggio per Roma, e per Napoli (...). Ostavlja po jedan perper trima crkvama u gradu, 100 dukata da se odmah reću mise. Svoju ženu Jelu, kćer Marina Sorkočevića, proglašava univerzalnim nasljednikom, svojoj kunjadi dumni Marti Pucić ostavlja 20 dukata, a kućnim slugama ostavlja po trideset dukata kao čin milosrđa. Kao središnji dio svoje oporuke ostavlja donaciju dubrovačkim dominikancima, a o ovoj stavci oporuke bit će kasnije više govora: "(...) ordino e voglio che li detti miei beni vadino a i RR PP di S Domenico i gli siano tenuti venderli tutti e del ritratto loro fabricar un' altare in chiesa loro et ili resto poner all'annue entrate dove meglio le paresse e di queste poi dotar l'Altare sudetto accioche in perpetuo si dichino tante messe piane per l'anima mia e della sig Elena e delli sudetti defonti da me nominati. La Pittura del sudetto Altare sia la Madonna Santissima del Carmine, S Giacomo, S. Giovanni, S. Paolo e S. Elena o se per sorte li nostri egr ... pretendessero di valersi nei beni di gl Padre mio per le puntature e latro, in tal caso voglio che il mio Herede faccia sententiar la carta dotale di mia madre e che in virtu di questa occupi Malfo et Osonik che tanto si ritrova appo di me dei beni paterni (...)."

U dodatku iz 1680. godine navodi svoje dugovanje nastalo tijekom rimskog posjeta: "(...) Esendo occorso nel mio trattenimento in Roma spendere assai piu che la provisione assegnatami era bassante pero oltre d'haver io speso tutto quello di denari che possedevo lo/ho anco imprestato (posuditi) da un Cartaliere/Cavaliero amico mio 500 skuda di patoli, i gli ho rimesso al detto sig subito che io qui ritornai e mi e occorso pigliar (uzeti, hvatati) a questo fine a cambio da Raffaello Coen Ebreo 500 dukata i gli ancora li son debitore pero prego il mio herede a sodisfar subito questo mio debito insieme col interesse che dica detto Raffaele il quale tenendo io per persona da bene stimo che si contentava di cosa conveniente e questa sodisfatione adempisca col ritratti delle gioie, ori et argenti miei. (...)" Iz ljubavi prema svom rođaku Marinu Nikolinu Gučetiću, kojega je volio bratskom ljubavlju nastavlja u oporuci: "(...) et essendo io con medemo stato sempre da lui corrisposso per segno di questa una benevolenza gli lasso pero dopo la morte della sig Elena mia

consorte la mia possessione in Slano con 3 case si villani, 5 pokloni et ogni altra attenza..., ordinando pero che se il detto sig Marino disgustera in alcuna cosa nell'affetto e buona corrispondenza la detta sig Elena essa possa rinova questo legato. (...).⁷⁰ Svojim kunjadima⁷¹: Orsatu⁷², Bernardu, Ivanu Karlu, Benediktu i Nikoli Marina Sorkočević ostavlja po deset dukata i svakom: "(...) per un anello in segno di affetto (...)". Ostavljam još 10 dukata samo Mari Marina Franova Tudiševića, svojoj dragoj kunjadi "(...) per amore (...)". U dodatku oporuke stoji kao iznimno važna oporučna volja koja govori o moralnoj veličini Jakete Palmotića, a to je odluka o davanju pedeset dukata svake godine za harač: "(...) per l'affetto grande che sempre ho portato alla Patria 50 ducata ogni anno in perpetuo in aiuto del Tributo (...)", s napomenom: "i to poslije smrti moje žene Elene i ne prije".

Čin davanja pedeset dukata za harač iz osobne imovine govori o ideji služenja Domovini, jedinoj ljubavi koja je ostala pjesniku poslije utrnuća roda u ruševinama Grada.⁷³ Posljedna adacija oporuke izvršena je 21. II. 1680. i možemo smatrati kako je pjesnik preminuo nekoliko dana kasnije. Budući da u adaciji nemamo formulaciju koja se nalazi na početku oporuke o mjestu upisa, oporuka je mogla biti sastavljena u kancelariji, a to je moglo biti i na nekom drugom mjestu ako su okolnosti to nalagale. Samu oporuku je mogao sastaviti i netko drugi vičan tom poslu. Samom činu proglašenja bili su nazočni oficijali i sudac i svi su poimenično naznačeni u činu upisa. Glede nazočnosti službenih osoba, pravna praksa se mijenjala, a isto tako i mjesto samog čina. Pretpostavljamo kako se adacija mogla napisati u pjesnikovu stanu u Kovačkoj ulici, a njegova smrt nije zabilježena, jer matica umrlih nije sačuvana za te godine. Igrom slučaja Jaketa Palmotić svoje posljednje godine života proveo je u najamnoj kući koju je dva stoljeća ranije koristio Benedikt Kotruljević (o. 1416. – 1469?).

70 Imanje na Glavici u Slanome spominje se u ispravi pjesnikova oca Ivana Jakovljeva Palmotića od 10. lipnja 1643. Vidi: XXVI. D. N., 138 (1638. – 1639.), 54.

71 Koristi se talijanizam kunjado (tal. *cognato*), umjesto turcizma šurjak, smatrajući primjerenim u tradiciji hrvatskog naroda i duljini kulturnih međusobnih hrvatsko-talijanskih odnosa i dalmato-romanske tradicije koristiti taj termin, umjesto mladeg utjecaja iz turskog jezika.

72 On je i imenovan jednim od tutora pjesnikove udovice Jele, a ostali tutori bili su don Bernard Đurđević, Marin Jeronimov de Bonda, Marin Stjepanov de Proculo, Marin Franov Tudišević (de Tudisio) i Orsat Marinov Sorkočević (vidi: X.3, Tu. N., 8. (1671. – 1709.), 57'

73 DAD, X.1, Tu. N., 70. (1673. – 1686.), 153'-154'

Vinicije B. LUPIS
**O rodu
Jakete Palmotića**

Slika 18.
DAD, Specchio del
Maggior Consiglio,
ser. XXI.1, sv. 4.1.,
Minijatura s prikazom
sv. Vlaha i Dubrovnika

Pjesnikova žena Jelena nadživjela je pjesnika za trideset godina, provevši udovištvo u državnoj najamnoj kući. Jelenina skromna oporuka navodi više legata, pa tako ostavlja svojim nasljednicima: “(..) dalli mia eppi. Tutti li beni stabili e mobili di d.o q. E. Gaiacomo, e da me posseduti, acciò col ritratto loro, (...)”. Isto tako zanimljivo je da Jelena ostavlja novac za mise na spomen svoga muža Jakete i njegove prve žene, ostavlja i za mise kapeli Gospe od Rozarija, i četiri entrate franjevcima u Konavle (100 dukata) kako bi se izrekle sv. mise u crkvi sela Dube. Dopunom svoje oporuke od 14. X. 1709. imenuje izvršiteljem svog brata Bernarda Sorkočevića provincijala Mljetske benediktinske kongregacije, koji izvještava 20. I. 1710.: “(..) li suoi mobili siano venduti a mio piainc.in.to e li denari del loro ritratto stiano nelle mie mani (...)”. Svojoj nećakinji Ori Bobali ostavlja sve svoje udovičke haljine, kao i pede-

set dukata crkvi sv. Nikole na Prijekome za najpotrebnije popravke.⁷⁴

Osobni život Jakete Palmotića Dionorića kao da je stalno bio u sjeni društvene angažiranosti, izgaranju kako bi se domovina održala na valovima oluje koja je prijetila zgasnuti taj plamićak slobode. Na temelju škrtih pisanih vrela koja nam opisuju ranu dob pjesnika, uviđamo da je Jaketa Palmotić Dionorić imao talent vrsnog diplomata, kultivirane osobnosti, a zasigurno je to svoje obrazovanje stekao u Italiji i potom nadopunio obiteljskim okruženjem. Javna djelatnost, njegov politički angažman bili su ono po čemu je Jaketa prepoznat u povijesnoj zbilji Dubrovnika XVII. stoljeća, tog najtežeg, ali ujedno najsjajnijeg razdoblja povijesti Dubrovnika. Bilo je to vrijeme kada su karte s ljudskim vrlinama i manama padale na stol.

Vinicije B. LUPIS
**O rodu
Jakete Palmotića**

74 DAD, X.1, T. N., 73 (1702. – 1714.), 122' – 125.

